

Vergaderjaar 2024-2025

36 736

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's. Een visie voor landbouw en voedsel. Samen de landbouw- en voedselsector van de EU aantrekkelijk maken voor de toekomstige generaties

D

BRIEF VAN DE LEDEN ŠEFČOVIČ EN HANSEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Aan de voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Cc: Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Brussel, 8 september 2025

De Commissie dankt de Eerste Kamer voor haar advies over de mededeling “Een visie voor landbouw en voedsel — Samen de landbouw- en voedselsector van de EU aantrekkelijk maken voor de toekomstige generaties” {COM(2025) 75 final}.

De Commissie is verheugd dat zij haar mededeling op een aantal punten kan verduidelijken in antwoord op de vragen van de Eerste Kamer.

Wat de dierlijke productie betreft, is en blijft de veestapel van cruciaal belang voor de landbouw en het voedsel van de Europese Unie. De sector heeft een langetermijnperspectief nodig, waarin rekening wordt gehouden met de verschillende territoriale situaties en de positieve effecten die de veehouderij kan hebben op biodiversiteit, landschappen en circulariteit, mits goed beheerd. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan een beter nutriëntenbeheer op bedrijfsniveau en meer circulariteit. Het aanpakken van hotspots van nutriëntenverontreiniging en het bevorderen van een geïntegreerde territoriale benadering moeten daarbij prioriteit krijgen. De evaluatie van de nitratenrichtlijn eind 2025 zal verdere gegevens opleveren die als basis kunnen dienen voor de besprekingen.

Wat de positie van landbouwers in de waardeketen betreft, zou het prematuur zijn om in dit stadium een standpunt in te nemen naar aanleiding van de vragen van de Eerste Kamer over de gevolgen van de aangekondigde herziening van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken voor Nederlandse boeren. De Eerste Kamer verwijst met name ook naar de kwestie van verkoop onder de kostprijs. De herziening zal pas in 2026 worden voorgelegd. De Commissie werkt momenteel aan een verslag waarin de richtlijn oneerlijke handelspraktijken wordt beoordeeld. Dit verslag verschijnt in november 2025. De positie van boeren in de waardeketen zal overigens sterker worden als het voorstel van de Commissie van 10 december 2024¹ voor gerichte wijzigingen van de gemeenschappelijke marktordening wordt aangenomen. De Commissie stelt voor de onderhandelingspositie van landbouwers via producentenorganisaties te versterken en schriftelijke contracten te verplichten

¹ De op 10 december 2024 voorgestelde wijzigingen van de verordening gemeenschappelijke marktordening (GMO) moeten de positie van producenten bij het onderhandelen over en afsluiten van contracten voor de levering van landbouwproducten versterken, de samenwerking tussen landbouwers bevorderen en prijstransmissie verbeteren. De voorgestelde nieuwe regels over landsgrensoverschrijdende handhaving in het kader van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken moet de Commissie ook helpen om landbouwers beter te beschermen tegen die praktijken.

voordat producten worden verkocht. Dit is een eerste stap om te voorkomen dat landbouwers gedwongen worden om systematisch onder de kostprijs te verkopen.

Het nieuwe voorstel voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) dat de Commissie op 16 juli 2025 heeft vastgesteld, onderkent opnieuw de strategische rol van voedsel en landbouw in het volgende meerjarig financieel kader (MFK), met specifieke gereserveerde middelen (ten minste 293,7 miljard euro) voor inkomenssteun voor Europese landbouwers. Dit nieuwe GLB bouwt voort op de huidige instrumenten en verbetert processen door de inkomenssteun meer te richten op landbouwers in nood en meer aandacht te besteden aan jonge landbouwers. Bovendien zorgt het voor vereenvoudiging voor landbouwers door het aantal regels te verminderen, meer mogelijkheden voor steun te bieden en overlappings en rigide maatregelen te verminderen. Om duurzame landbouwpraktijken, ook in de veeteeltsector, te stimuleren, heeft de Commissie in het toekomstige GLB ingezet op stimulansen. Zo zal in het kader van de nieuwe agromilie- en klimaatmaatregelen steun in de vorm van een vast bedrag beschikbaar zijn om veranderingen op het niveau van het algehele landbouwbedrijf te bevorderen om zo bij te dragen aan de duurzaamheidstransitie van de sector.

Om mogelijke marktverstoringen aan te pakken, reserveert het voorgestelde MFK 6,3 miljard euro aan extra middelen in het kader van het Eendrachtsvangnet voor landbouwers. Dat is een verdubbeling ten opzichte van de huidige landbouwreserve.

Voor een duurzame en concurrerende landbouw zijn innovatie en technologische ontwikkelingen essentieel. Deze worden bevorderd door het Europese onderzoeksprogramma Horizon Europa en de GLB-financiering voor investeringen in landbouwbedrijven, als lidstaten hiervoor kiezen in hun nationale strategische plannen. Nederland heeft een uitstekende reputatie op het gebied van innovatie en technische oplossingen. De Commissie heeft ten aanzien van Renure in 2024 een voorstel ingediend. Dit voorstel wordt momenteel bestudeerd door de lidstaten.

In het kader van het nieuwe MFK voor 2028-2034 zullen landbouwers ook profiteren van het Europees Fonds voor concurrentievermogen en Horizon Europa. Er zal in het kader van beleidsterrein 2² ongeveer 40 miljard euro beschikbaar zijn, onder meer om het concurrentievermogen, de duurzaamheid, de veerkracht en rechtvaardigheid in de landbouw te bevorderen.

Met het nieuwe Europees Fonds voor concurrentievermogen worden investeringen gedaan in strategische technologieën die de hele eengemaakte markt ten goede komen. De nadruk zal daarbij liggen op schone transitie en decarbonisatie, digitale transitie, volksgezondheid, biotechnologie, landbouw en bio-economie.

In het kader van Horizon Europa is onderzoek en innovatie gaande op het gebied van levensmiddelen, bio-economie, natuurlijke hulpbronnen, landbouw en milieu. De activiteiten richten zich op het beperken van de aantasting van het milieu, het stoppen en ombuigen van de achteruitgang van de biodiversiteit van het land, de binnenwateren en de zee, en beter beheer van natuurlijke hulpbronnen via transformatieve veranderingen in de economie en de samenleving in stedelijke en plattelandsgebieden. Dankzij kennis, innovatie en digitalisering in de landbouw en voedselsystemen zorgen we voor voedsel- en voedingszekerheid voor iedereen binnen de grenzen die onze planeet ons stelt, en kunnen we de overgang naar een koolstofarme, hulpbronnenefficiënte circulaire economie en een duurzame bio-economie sturen en versnellen.

Wat de rol van de lidstaten betreft, wordt in de visie erkend dat de landbouwstructuur in lidstaten en regio's verschillend is, net als de uitdagingen waarmee de sectoren worden geconfronteerd. Het toekomstige GLB voor de periode na 2027, dat de Commissie op 16 juli 2025 heeft voorgesteld, zal gebaseerd zijn op basisbeleidsdoelstellingen en gerichte beleidseisen. De lidstaten zullen meer verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht krijgen over de manier waarop zij aan die doelstellingen voldoen. Zo zijn zij flexibeler om landbouwpraktijken te ontwerpen die beter afgestemd zijn op hun bedrijf en hun situatie.

² Beleidsterrein 2: steun voor volksgezondheid, biotechnologie, landbouw en bio-economie.

Dankzij de nieuwe nationale en regionale partnerschapsplannen zullen landbouw en plattelandsgebieden kunnen profiteren van synergieën met andere beleidsterreinen, zoals regionaal beleid, en van de mogelijkheden om toegang te krijgen tot aanvullende financiering, bijvoorbeeld voor investeringen in diensten, infrastructuur of energie. Door de rigiditeit tussen financieringsinstrumenten te verminderen, wordt de impact van de financiering geoptimaliseerd en de samenhang tussen en het reactievermogen op nieuwe behoeften en onvoorziene uitdagingen vergroot.

De internationale handel in agrovoedingsmiddelen is de basis voor de welvaart en veerkracht van de agrovoedingssector van de Europese Unie. Mede naar aanleiding van de huidige geopolitieke spanningen en de uitdagingen op het gebied van de handel, schetst de visie voor landbouw en voedsel een strategische aanpak die partnerschappen over de hele wereld versterkt, oneerlijke concurrentie of onrechtmatige unilaterale maatregelen aanpakt, en multilateralisme, open en eerlijke handel en een op regels gebaseerde internationale orde krachtig verdedigt.

De Commissie zal pleiten voor een eerlijker mondiaal gelijk speelveld op multilateraal niveau, door partners te stimuleren duurzame voedselsystemen te realiseren en de ambitieuze mondiale normen in internationale normalisatie-instellingen beter op elkaar af te stemmen. Bilateraal zullen de dialogen over het landbouwbeleid worden geïntensiveerd, en moeten de bestaande handelsovereenkomsten beter worden gehandhaafd, zeker als het gaat om de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling en duurzame voedselsystemen. De Commissie zal in overeenstemming met internationale regels ook proberen om de productienormen voor ingevoerde producten, met name op het gebied van pesticiden en dierenwelzijn, meer op elkaar af te stemmen.

Generatievernieuwing is erg belangrijk. Toegang tot grond is een belangrijk punt van zorg voor jonge boeren. Grond is een beperkte hulpbron en, in een dichtbevolkte lidstaat als Nederland, een dure hulpbron. Grondbeleid is een overwegend nationale bevoegdheid, maar met de toekomstige strategie voor generatievernieuwing (najaar 2025 gepland), streeft de Commissie naar een holistische aanpak waarbij nationale en EU-maatregelen dit probleem aanpakken. De Commissie zal binnenkort inderdaad ook starten met een EU-observatorium voor landbouwgrond. Dit toekomstige observatorium zal de transparantie en samenwerking verbeteren op gebieden als grondtransacties, overdrachten van grondgebruiksrechten, prijstrends, marktgedrag, veranderingen in grondgebruik en verlies van natuurlijke en landbouwgrond. Het observatorium zal de lidstaten helpen weloverwogen beslissingen te nemen over de regulering van hun markten voor landbouwgrond, ook voor jonge boeren. Daarnaast zullen jonge landbouwers door het nieuwe GLB-voorstel profiteren van gerichte steun en een breed scala aan instrumenten, zoals een “starterspakket” met maatregelen die specifiek op hun behoeften zijn afgestemd. Deze alomvattende aanpak zal helpen bij de uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd en zorgen voor een levendigere en diversere landbouwsector.

Voedselzekerheid is een strategisch doel van de Europese Unie, overeenkomstig artikel 39 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het Nederlandse productiesysteem is sterk afhankelijk van de invoer van levensmiddelen en diervoeders. De Commissie moedigt de nationale autoriteiten aan op zoek te gaan naar manieren om deze afhankelijkheid te verminderen via technologische ontwikkelingen op het gebied van het gebruik van diervoeders of door het diversifiëren van de aankoop van diervoeders of andere oplossingen die deze kwetsbaarheid kunnen verminderen.

Vereenvoudiging en vermindering van de regeldruk voor exploitanten is een belangrijke politieke prioriteit van de Commissie. Na een eerste aanzienlijke vereenvoudiging van het GLB-rechtskader in het voorjaar van 2024, heeft de Commissie in mei 2025 een tweede voorstel tot vereenvoudiging van de GLB-wetgeving aangenomen. Dit voorstel is gebaseerd op de beginselen “één controle per jaar” en “één keer rapporteren, meerdere keren gebruiken”. Er komen ook nieuwe initiatieven, zoals het vrijwillige benchmarkingsysteem, om de administratieve lasten en kosten zo laag mogelijk te houden.

Wat pesticiden betreft, erkent de Commissie dat het belangrijk is om de goedkeuring van biologische bestrijdingsmiddelen te versnellen. De Commissie zal later een voorstel indienen om de toegang van biopesticiden tot de EU-markt te versnellen. Het voorstel definieert de werkzame

stoffen voor biologische bestrijding, geeft lidstaten de mogelijkheid om gewasbeschermingsmiddelen die deze werkzame stoffen voor biologische bestrijding bevatten, voorlopig toe te laten terwijl de evaluatie ervan nog loopt, en zorgt voor een versnelde procedure voor de goedkeuring en toelating ervan.

Het feit dat de Europese Unie jaarlijks ongeveer 54 miljard euro besteedt aan steun voor de economische, ecologische en sociale duurzaamheid, laat zien hoe belangrijk zij de landbouw als strategische sector vindt. De Europese Unie stelt de markttoegang van derde landen tot de EU nauwkeurig af op haar eigen markt om verstoring te voorkomen. Ze beschermt bij het verruimen van de toegang gevoelige producten door gebruik te maken van handelsinstrumenten zoals tariefcontingenten.

Commissaris Hansen bezocht uw nationale parlement in maart van dit jaar, en heeft de aangekondigde maatregelen in de visie toen besproken en toegelicht.

Zoals uit het bovenstaande blijkt, zijn de eerste concrete resultaten al bereikt, zoals het op 14 mei 2025 goedgekeurde wetgevingsvoorstel over vereenvoudigingen, het wetgevingsvoorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader voor de periode na 2027 en het toekomstige GLB dat 16 juli 2025 is vastgesteld. De Europese Commissie hoopt dat zij met dit antwoord voldoende is ingegaan op de door de Eerste Kamer aan de orde gestelde punten en kijkt uit naar het verdere verloop van de politieke dialoog.

Maroš Šefčovič
Lid van de Commissie

Christophe Hansen
Lid van de Commissie